

GMINA
JASIENIEC

2017-2018

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU
OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY JASIENIEC
ZA LATA 2017-2018

JASIENIEC 2019

1. WSTĘP

Zgodnie z art.87 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. W związku z powyższym Rada Gminy Jasieniec w dniu 22.06.2017 r. podjęła uchwałę Nr VI.26.2017 w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Jasieniec na lata 2017-2020. Program został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego w dniu 7 lipca 2017 r. i wszedł w życie 14 dni po ogłoszeniu.

W myśl art. 87 ust. 5 wyżej wymienionej ustawy co 2 lata należy sporządzić sprawozdanie z wykonania programu, które jest następnie przedstawiane radzie gminy. Niniejsze sprawozdanie przedstawia realizację Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Jasieniec za lata 2017-2018.

Na terenie gminy Jasieniec znajduje się 58 zabytków nieruchomych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków, z czego 21 jest wpisanych do Rejestru Zabytków. Poniższy wykres przedstawia podział zabytków znajdujących się w gminie Jasieniec ze względu na status ich własności.

Wykres: Podział zabytków w Gminie Jasieniec ze względu na status własności

Źródło: Opracowanie własne

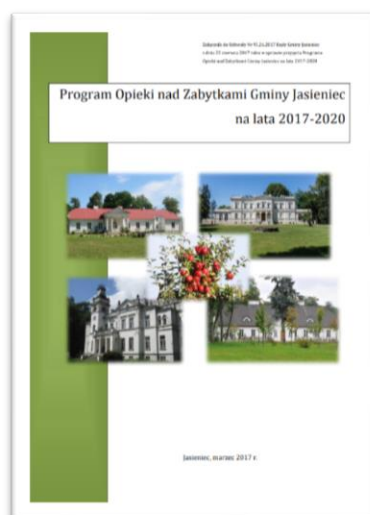
Największą część zabytków stanowią zabytki prywatne – 43%. W skład tego katalogu wchodzi głównie dwory, pałace, parki znajdujące się przy pałacu oraz zabudowania, które kiedyś pełniły funkcję pomieszczeń gospodarczych. Wszelka dokumentacja oraz działalność związana z opieką nad zabytkami jak i przeprowadzanymi remontami należy do właścicieli obiektów.

Drugą co do wielkości kategorią zabytków na terenie gminy są zabytki wyznaniowe – 36%. Do tej kategorii zaliczają się m.in.: kościoły, cmentarze, nagrobki oraz kapliczki przydrożne. Wszelką dokumentację zabytków, które stanowią własność wyznaniową posiadają proboszczowie parafii. W całości wyposażenia kościołów znajdują się również zabytki ruchome, które nie są ujęte w gminnej ewidencji.

Najmniej zabytków znajduje się we władaniu Gminy Jasieniec – 17%. Gmina sprawuje nadzór i opiekę nad zabytkami, które posiadają status własności gminnej. Na bieżąco prowadzi dokumentację i dokonuje przeglądu stanu zachowania zabytków, w razie konieczności zleca niezbędne remonty.

2. CELE ZAŁOŻONE W GMINNYM PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY JASIEC NA LATA 2017-2020

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Jasieniec na lata 2017-2020 zakłada realizację 3 głównych celów wraz z podziałem za zadania.

Program opieki nad zabytkami na lata 2017-2020

Do celów głównych należą:

- Świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy;
- Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych na terenie gminy;
- Racjonalne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego.

Do każdego celu są przydzielone mierniki umożliwiające zbadanie poziomu ich realizacji.

CEL	OBSZAR	MIERNIKI CELU
Cel 1	Świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy	• Liczba aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasieniec; • Liczba sporządzonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających historyczne układy ruralistyczne i ich aktualizacji; • Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy uwzględniających istnienie niezaburzonych osi widokowych na kompleksy leśne, parki oraz obiekty zabytkowe; • Prowadzona na bieżąco Gminna Ewidencja Zabytków odzwierciedlająca aktualny stan zachowania zabytków na terenie gminy – aktualizacja co najmniej raz w roku; • Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji) – liczba odstępień i zmian; • Wykaz prac porządkowych wykonanych na terenach zabytkowej zieleni; • Zrewitalizowany Park pałacowy w Woli Boglewskiej; • Wykaz zadań wykonanych w celu zwiększenia estetyki zabytkowych osi widokowych pałac-kościół w Jasieńcu i Boglewiczach;
Cel 2	Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych na terenie gminy	• Wykaz wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy;

		• Zakres prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność prywatną; • Liczba nieużytkowanych obiektów zaadaptowanych do nowych funkcji; • Liczba działań pielęgnacyjnych na terenach zieleni zabytkowej; • Kwota pozyskanych środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy; • Kwota dofinansowania prac rewitalizacyjnych przy obiektach zabytkowych niebędących własnością gminy; • Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami naturalnymi i dewastacją; • Liczba spotkań z właścicielami obiektów zabytkowych dotyczących możliwości ochrony i opieki nad zabytkami; • Liczba szkoleń i działań dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, w których udział brali pracownicy Urzędu Gminy Jasieniec; • Liczba działań inicjowanych przez lokalną społeczność dotyczących rewitalizacji przestrzeni publicznej;
Cel 3	Racjonalne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego	• Liczba zrewitalizowanych gminnych obiektów zabytkowych przeznaczonych na potrzeby mieszkańców gminy; • Długość wytyczonych szlaków rowerowych i pieszych; • Liczba zorganizowanych konkursów wiedzy o historii i tradycjach regionu; • Liczba zorganizowanych spotkań, szkoleń i konferencji dotyczących tradycji sadowniczych; • Liczba działań lokalnych stowarzyszeń i grup nieformalnych w zakresie promocji lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego; • Liczba działań zrealizowanych z sąsiednimi gminami w zakresie promocji dziedzictwa kulturowego regionu;

		• Zamieszczenie na www.jasieniec.pl i innych stronach promujących walory gmin informacji o atrakcjach turystycznych gminy Jasieniec; • Liczba oznakowanych cennych przyrodniczo i kulturowo obiektów; • Długość wytyczonych ścieżek edukacyjnych; • Zamieszczenie na www.jasieniec.pl interaktywnej mapy dziedzictwa kulturowego gminy;
--	--	--

3. REALIZACJA CELÓW I ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY JASIEC W LATACH 2017-2018

3.1 Świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy

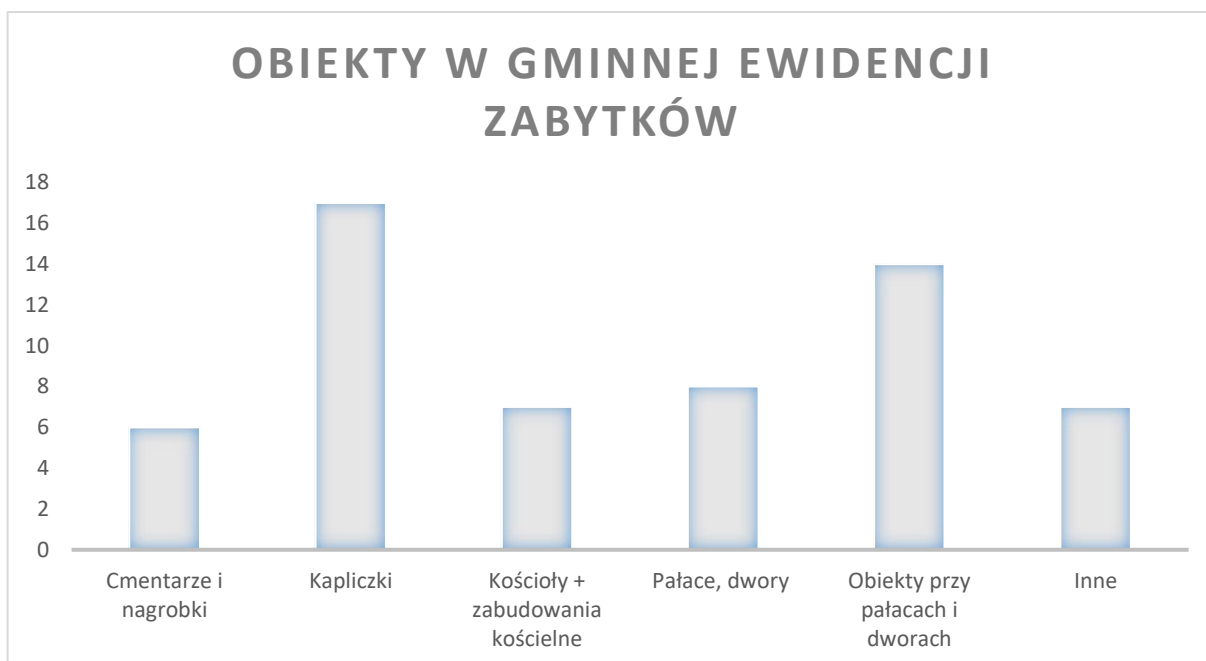
Gmina Jasieniec posiada uchwaloną Strategię Rozwoju Gminy Jasieniec na lata 2014-2020, która w kierunkach rozwoju gminy zakłada m.in. wspieranie i promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego, rewitalizację obiektów gminnych celem stworzenia przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom, podejmowanie działań mających na celu zwiększanie atrakcyjności zabytków oraz ich promocję, zapobieganie dewastacji obiektów zabytkowych, dbałość o układy ruralistyczne wsi oraz zabytkową architekturę obiektów, utrzymanie niezaburzonych osi widokowych na kompleksy leśne, parki oraz obiekty zabytkowe, a także podejmowanie wspólnych działań z właścicielami zabytków w celu zwiększenia ochrony.

Gmina posiada także uchwalone plany zagospodarowania przestrzennego trzech miejscowości: Jasieniec, Olszany i części Warpęs, w latach 2017-2018 Rada Gminy nie uchwaliła żadnych zmian w wymienionych planach. Większość inwestycji, które powstają na terenie gminy powstaje na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, które uwzględniają historyczne ukształtowane układy ruralistyczne.

Zgodnie z art. 22 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jasieniec była załącznikiem do uchwały Nr XV.74.2011 z dn. 29 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Jasieniec na lata 2012-2015. W ciągu

ostatnich lat nie była uaktualniana. Gmina ewidencja na koniec 2018 roku zawierała 58 kart adresowych, a stan ilościowy zabytków nie zmienił się na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres: Obiekty w gminnej ewidencji zabytków

Źródło: Opracowanie własne

Powyższy wykres obrazuje podział obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków. Największą część stanowią kapliczki przydrożne, jak również obiekty przy pałacach i dworach. Do takich obiektów zaliczają się m.in. parki przy pałacach, ogrodzenia oraz zabudowania mające kiedyś funkcję pomieszczeń gospodarczych. Na terenie gminy znajduje się 8 dworów oraz pałaców. Do zabudowań kościelnych należą: plebanie, kaplica oraz ogrodzenia kościoła.

Jednym ze szczegółowo określonych celów ujętych w programie opieki nad zabytkami była rewitalizacja Parku pałacowego w Woli Boglewskiej, która pomimo otrzymania dotacji nie została wykonana. Było to spowodowane brakiem chętnych przystąpienia do przetargu. Jedynymi zrealizowanymi działaniami z celu świadomego kształtowania krajobrazu kulturowego gminy są prace porządkowe na osi pałac-kościół w Jasieńcu i Boglewicach, które są wykonywane przed uroczystościami państwowymi i kościelnymi.

3.2 Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych na terenie gminy

W oparciu o wykonywane przeglądy diagnozujące stan zabytków będących własnością gminy dochodzi do cyklicznego zabezpieczenia obiektów oraz prac remontowych. Remonty wykonywane na obiektach będących we władaniu osób prywatnych są finansowe z funduszy własnych i ewentualnie przyznanych dotacji. Dodatkowo we współpracy z mieszkańcami prowadzone są bieżące remonty kapliczek oraz miejsc kultu.

W latach 2017-2018 wykonano poniższe prace remontowe:

- Prace remontowe pałacu oraz ogrodu Pałacu w Boglewiczach;
- Rewitalizacja Parku pałacowego w Boglewiczach;
- Remont obory przy Parku pałacowym w Boglewiczach;
- Prace remontowe Dworu w Turowicach;
- Rewitalizacja Parku pałacowego w Turowicach;
- Remont stajni przy Dworze w Turowicach;
- Prace rozbiórkowe oraz przygotowanie do remontu Pałacu oraz Parku pałacowego w Jasieńcu;
- Remont i przystosowanie lokali mieszkalnych w budynku dawnego młyna elektrycznego w Jasieńcu;
- Prace zabezpieczające kradzież i dostęp osób trzecich do Pałacu w Woli Boglewskiej;
- Prace doraźne przy budynku dawnej cukrowni „Czersk”;
- Remont dachu, elewacji oraz generalny remont wnętrza wartowni przy cukrowni;
- Odświeżenie nagrobka „Poległym za ojczyznę Parafianom”;
- Odświeżenie grobów proboszczów;
- Remont Dworu w Kurczowej Wsi;
- Odświeżenie przydrożnych kapliczek.

Dwór w Turowicach

Źródło: Opracowanie własne

Pomniki proboszczów, Nagrobek „Poległym za Ojczyznę Parafianom”

Źródło: Opracowanie własne

Kolejnym zrealizowanym celem jest zaadaptowanie do nowej funkcji Pałacu w Boglewicach. Pałac został oddany do użytku w 2017. Od tego czasu miały tam miejsce liczne wydarzenia takie jak: sesje zdjęciowe, organizacja imprez, pokazy oraz wernisaże. Pałac został udostępniony do zwiedzania poprzez organizację dwóch dni otwartych.

W 2018 roku udało się również zdobyć środki zewnętrzne od Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na rewaloryzację zabytków na terenie gminy. Środki otrzymały: Dwór

w Kurczowej Wsi (własność prywatna) oraz Pałac w Woli Boglewskiej (własność gminna). Dofinansowanie Pałacu w Woli Boglewskiej zostało zwrócone z powodu braku zainteresowania ze strony wykonawców planowanym remontem.

Dwór w Kurczowej Wsi dostał dofinansowanie na 2 etapy prac remontowych na łączną kwotę 374 775.00 zł.

Pierwszy etap miał na celu ustabilizowanie konstrukcji budynku. Działaniami wchodzącymi w skład remontu były:

- Uzupełnienie zbrojonych ław i stop fundamentowych;
- Odbudowa sklepienia;
- Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej i poziomej;
- Odbudowa ścian konstrukcyjnych wraz z nadprożami i wieńcem;
- Odbudowa ścian poddasza;
- Odbudowa konstrukcji dachu wraz z deskowaniem połaci deskowych.

Na pierwszy etap została przyznana dotacja w kwocie 205 504,00 zł.

Drugi etap miał na celu odtworzenie konstrukcji dachu oraz odbudowę schodów zewnętrznych do piwnicy dworu i zawierał:

- Remont kominów;
- Odbudowę schodów zewnętrznych do piwnicy;
- Izolację tarasów.

Na drugi etap została przyznana dotacja w kwocie 169 271,00 zł.

Wszystkie zadeklarowane prace zostały wykonane w terminie.

Dwór w Kurczowej Wsi

Źródło: Opracowanie własne

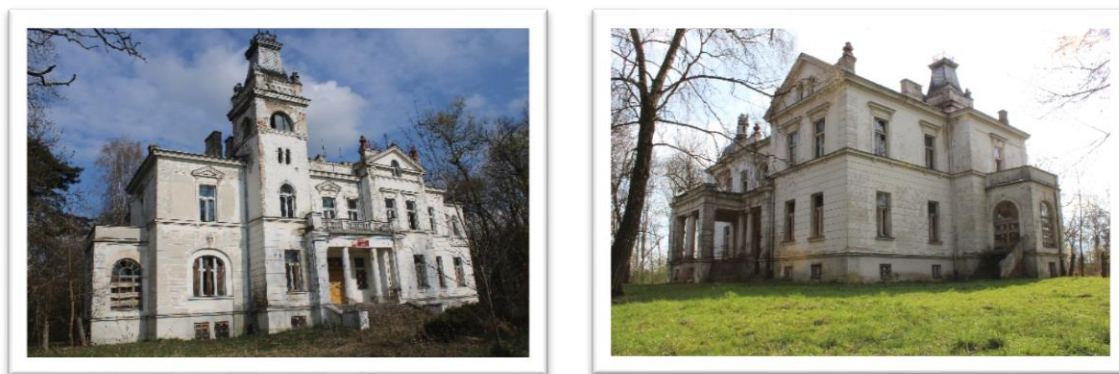
W latach 2017-2018 na terenie gminy odbyły się również działania inicjowane przez lokalną społeczność dotyczące rewitalizacji przestrzeni publicznej: działalność Klubu Seniora POKUSA związana z inwentaryzacją fotograficzną zabytkowych kapliczek i krzyży oraz prace porządkowe wraz z bieżącym utrzymaniem kapliczek przydrożnych realizowane przez mieszkańców gminy.

Największymi trudnościami, z którymi boryka się gmina jest nie tylko brak funduszy na odrestaurowanie zabytków, lecz również problemy organizacyjno-prawne.

Jednym z obiektów wymagających remontu jest budynek po dawnej cukrowni „Czersk”, który stanowi obecnie mieszkania socjalne i komunalne dla mieszkańców gminy. Remont wiąże się z przesiedleniem zamieszkujących tam lokatorów oraz zapewnieniem im lokali zastępczych. Obecnie gmina nie posiada tak dużego budynku pozwalającego na zapewnienie lokali lokatorom.

Kolejnym problemem uniemożliwiającym remont jest sytuacja prawna Pałacu w Woli Boglewskiej. Budynek wymaga gruntownego remontu, który jest blokowany z powodu toczących się od kilkunastu lat postępowań sądowych i administracyjnych, w związku z próbą odzyskania majątku przez spadkobierców poprzednich właścicieli. Zaistniała sytuacja blokuje możliwość swobodnego rozporządzania obiektem przez Gminę.

Pałac w Woli Boglewskiej

Źródło: Archiwum gminne

3.3 Racjonalne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego

W latach 2017-2018 największą aktywnością wykazywały się: ówczynie działające stowarzyszenie POKUSA i Klub Seniora „Złota Jesień”. Zgrupowania przygotowywały

kilkukrotnie kiermasze rękodzieła oraz współdziałały przy stworzeniu konkursu „Moja Mała Ojczyzna – Gmina Jasieniec Najpiękniejsze miejsca” wraz z dziećmi w wieku przedszkolnym oraz uczniami PSP w Jasieńcu. Konkurs miał na celu promocję lokalnych tradycji oraz dziedzictwa kulturowego.

Gmina realizuje również działania mające na celu podtrzymanie tradycji sadowniczych poprzez coroczną organizację Konferencji Truskawkowej.

Źródło: www.jasieniec.pl

Dodatkowo na terenie gminy odbywają się konkursy wiedzy o historii i tradycjach regionu oraz wydarzenia mające na celu poznanie dziedzictwa kulturowego regionu. W 2017 roku uczennice PSP w Jasieńcu zajęły pierwsze miejsce w etapie regionalnym oraz drugie w etapie wojewódzkim w konkursie organizowanym przez PTTK „Poznajemy Ojcowiznę” z pracą „Tradycje naszej szkoły”. Ponadto Szkoła Podstawowa w Zbroszy Dużej zorganizowała rajd niepodległościowy Zbrosza Duża – Boglewice – Gołębiów. Uczniowie mogli usłyszeć historię regionu oraz odwiedzić teren Miejsca Pamięci Narodowej w Gołębiowie.

Dodatkowo w Bibliotece Publicznej w Jasieńcu gromadzone są wszelkie materiały promujące dziedzictwo kulturowe regionu, teksty dotyczące historii gminy oraz jej zabytków.

Wszystkie informacje mające na celu promocję walorów gminy oraz atrakcje turystyczne gminy znajdują się na stronie internetowej urzędu.